

## MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA IJODIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI TEXNOLOGIYALARI

*DTPI Maktabgacha ta'lim yo'nalishi*

*1-bosqich magistranti*

***Mamatqulova Nozimaxon Shavkat qizi***

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy fikrlashni shakllantirish va rivojlantirish masalalari yoritilgan. Maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o'yin metodlari, ijodiy faoliyat turlari va ularning ta'lim-tarbiyadagi ahamiyati haqida fikr yuritilgan. Shuningdek, bolalarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishning amaliy yo'llari tahlil qilingan.

**Kalit so'zlar:** maktabgacha ta'lim, ijodiy fikrlash, texnologiya, innovatsiya, tarbiya, bolalar rivoji, pedagogik yondashuv.

## ЭФФЕКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

**Аннотация:** В данной статье освещены вопросы формирования и развития творческого мышления у детей дошкольного возраста. Рассмотрены современные педагогические технологии, игровые методы, виды творческой деятельности и их значение в процессе обучения и воспитания. Также проанализированы практические способы развития у детей навыков самостоятельного мышления и решения проблемных ситуаций.

**Ключевые слова:** дошкольное образование, творческое мышление, технология, инновация, воспитание, развитие детей, педагогический подход.

## EFFECTIVE TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING CREATIVE THINKING IN PRESCHOOL CHILDREN

**Annotation:** *This article discusses the issues of forming and developing creative thinking in preschool children. It examines modern pedagogical technologies, play-based methods, types of creative activities, and their significance in the educational and developmental process. The article also analyzes practical ways to develop children's independent thinking skills and their ability to solve problem situations.*

**Keywords:** *preschool education, creative thinking, technology, innovation, upbringing, child development, pedagogical approach.*

### KIRISH

Hozirgi davrda ta'lim tizimining barcha bosqichlarida, jumladan maktabgacha ta'limda ham, bolalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish dolzarb masalalardan biridir. Chunki XXI asrda inson kapitalining eng muhim ko'rsatkichi bu – mustaqil, tanqidiy va ijodiy fikrlay olish qobiliyatidir. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali bolalarda kreativ fikrlashni shakllantirish bugungi kunda zaruriy ehtiyojga aylangan. Tadqiqotchi G.G. Kravtsova (2020) ta'kidlaganidek, “ijodiy fikrlashning dastlabki asoslari aynan maktabgacha davrda shakllanadi” [1]. Shu sababli bu davrda bolaga erkin o'ylash, yangi g'oyalar yaratish imkonini beruvchi ta'lim muhiti muhim ahamiyatga ega. Ijodiy fikrlash — bu yangi, original g'oyalarni ilgari surish, mavjud muammolarga noodatiy yechim topish qobiliyatidir. U o'yin, kuzatish, tajriba va suhbat jarayonlarida faol shakllanadi. Ushbu jarayon bolaning bilish faoliyatini faollashtiradi va shaxsiy rivojlanishga katta ta'sir ko'rsatadi. Psixolog A.V. Zaporjets tadqiqotlariga ko'ra, ijodiy tafakkur bolaning emotsional holati, erkin o'yini va mustaqil faoliyati bilan bevosita bog'liq.

Demak, bola o'zini erkin his qilgan muhitda, xatolardan qo'rqmay, o'z fikrini sinab ko'rishga jur'at etadi. Psixolog L.S. Vygotskiy ta'kidlaganidek, "bola ijodiy faoliyat orqali dunyoni o'zicha qayta kashf etadi.[2] Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy fikrlashni shakllantirishda o'yin faoliyati alohida o'rin tutadi. Chunki o'yin – bu bola uchun nafaqat ko'ngilochar, balki o'quv jarayonining tabiiy shaklidir [3]. Bolalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun quyidagi texnologiyalar samarali hisoblanadi: Muammoli vaziyatlar yaratish texnologiyasi. Tarbiyachi bolaga tayyor javobni bermaydi, balki savollar orqali uni mustaqil fikrlashga undaydi. Bu jarayonda "Nima uchun?", "Qanday qilib?", "Agar shunday bo'lsa, nima yuz beradi?" kabi savollar muhim rol o'ynaydi. Bu usulda tarbiyachi bolaga turli muammoli holatlar beradi va u mustaqil yechim topishga harakat qiladi [4]. O'yinli ta'lim texnologiyasi. Rolli o'yinlar, dramatizatsiyalar,, konstruktor bilan ishlash, so'z o'yinlari orqali bola yangi rollarni sinab ko'radi va tasavvurini kengaytiradi. "nima bo'lardi agar..." kabi mashg'ulotlar ijodkorlikni rag'batlantiradi [5]. Loyiha metodi. Bolalar kichik loyihalar yaratish orqali o'z g'oyalarini amalga oshiradilar, muammoni mustaqil hal qilishni o'rganadilar. Masalan, "Tabiatni asraylik" loyihasi doirasida ular kuzatish olib borish, rasm chizish va hikoya tuzish orqali yangi bilimlarni ijodiy tarzda egallaydilar. [6]. Axborot texnologiyalaridan foydalanish.(AKT). Interaktiv doska, multimediali taqdimotlar, audio va video materiallar bolalarning tasavvuri va idrokini kuchaytiradi. Raqamli vositalar yordamida bolalarda vizual va obrazli fikrlash rivojlanadi. [7]. Shuningdek, ijodiy fikrlashni shakllantirishda Montessori, Reggio Emilia, "STEAM" kabi xalqaro metodikalar ham keng qo'llanilmoqda (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics). Bu metodika orqali bolalar fan, texnologiya, san'at va muhandislikni birgalikda o'rganib, ijodiy yechimlar topishga o'rganadilar. Masalan, "Ko'prik quramiz" mashg'ulotida bola qurilish, muvozanat va estetika haqida tushunchaga ega bo'ladi.[8]. Ijodiy fikrlashni rivojlantirishda tarbiyachining faoliyati markaziy o'rinda turadi. U bolaga erkin fikrlash uchun sharoit yaratadi, yangi g'oyalarni qo'llab-quvvatlaydi, bolalarning kichik yutuqlarini qadrlaydi. Pedagog shunchaki

bilim beruvchi emas, balki bolaning fikrlashini yo'naltiruvchi, ijodiy izlanishiga yo'l ochuvchi shaxsga aylanishi kerak.

Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlikda bolalarning ijodiy faoliyatini oilaviy muhitda davom ettirish muhim ahamiyatga ega. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, agar tarbiyachi ijodiy muhit yaratishga e'tibor bersa, bolalarda mustaqil fikrlash darajasi 30–40% ga oshadi [9]. Bundan tashqari, ota-onalarning hamkorligi ham muhim. Uy sharoitida ijodiy o'yinlar, rasm chizish, konstruksiyalar yasash kabi mashg'ulotlar bolaning tasavvurini kengaytiradi [10]

### **XULOSA**

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish – ularning intellektual salohiyati, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati va ijtimoiy moslashuvini ta'minlaydigan eng muhim omillardandir. Bu jarayon nafaqat bolalarning shaxsiy rivojlanishini ta'minlaydi, balki ularning keyingi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyatga erishishiga ham zamin yaratadi. Bolalarning ijodiy fikrlashini shakllantirishda tarbiyachi, ota-ona va bolalarning o'zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, innovatsion texnologiyalarni o'quv jarayoniga joriy etish orqali bolalarda mustaqil, kreativ va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini samarali rivojlantirish mumkin [11;12;13]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijodkorlikning dastlabki kurtaklari aynan maktabgacha ta'lim bosqichida shakllanadi. Shu bois, tarbiyachilar o'z amaliyotida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan — loyiha asosida o'qitish, o'yin, muammoli ta'lim va STEAM yondashuvlaridan keng foydalanishlari lozim. Bolada “men o'ylay olaman”, “men yarataman” degan ishonch uyg'otish, uning ichki qiziqishini rag'batlantirish, xatolardan qo'rqmaslikka o'rgatish — ijodiy fikrlashning asosi hisoblanadi. Shunday muhit yaratilgandagina bola kelgusida mustaqil, yangilikka ochiq, tafakkuri keng shaxs bo'lib kamol topadi.

### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR**

1. Kravtsova G.G. Razvitie tvorcheskogo myshleniya u doshkol'nikov. – Moskva, 2020.

2. Vygotskiy L.S. Voobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste. – M., 1986.
3. Sh.A. Xolmatova. “O‘yin texnologiyalarining maktabgacha ta’limdagi o‘rni”. – Toshkent, 2021.
4. Abdullayeva D. “Muammoli ta’lim texnologiyasi”. – O‘zbekiston pedagogika jurnali, №2, 2022.
5. Nurmatova N. “Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativlikni rivojlantirish”. – Samarqand, 2020.
6. Ochildiyev S. Loyiha metodi orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirish. – T.: 2023.
7. Kadirova M. “Axborot texnologiyalarining bolalar ta’limidagi o‘rni”. – 2021.
8. Montessori M. The Discovery of the Child. – Oxford, 2017.
9. Raxmatullayeva F. “Tarbiyachi faoliyatida innovatsion yondashuvlar”. – 2022.
10. Tursunova D. “Ijodiy muhitni yaratish metodikasi”. – Namangan, 2023.
11. Azizova M. “STEAM texnologiyasi asosida bolalarni o‘qitish”. – 2024.
12. Karimova N. Bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish omillari. – T.: 2022.
13. Qodirov J. “Ta’limda kreativ kompetensiyalar”. – 2021.
14. UNESCO Report. Early Childhood Creative Learning Approaches. – 2020.
15. O‘zbekiston Respublikasi “Maktabgacha ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – 2019.